

Hos stormuftiens søn i Damaskus....

Fatih Alev og Lissi Rasmussen

Den 3.-11.dec. deltog undertegnede i en studietur til Damaskus sammen med bl.a. to præster fra dialogcentret, EMMAUS i Oslo. Formålet var dels at skabe kontakt til dialogengagerede kristne og muslimer, dels at forberede en fælles studietur til Mellemøsten i 2005.

For os begge var det første gang, vi besøgte Syrien. Og det blev en meget positiv oplevelse, som gav os meget inspiration til og håb for fremtidigt dialogarbejde. Syrernes utrolige varme, hjælpsomhed og åbenhed overfor os fremmede – på trods af den åbenlyst store fattigdom og usikkerhed – imponerede os. Alle steder, hvor vi kom, lød ordene ”Ahlan Damascus, welcome to Damascus!” Havde man brug for hjælp til at finde vej, kunne man næsten fornemme en stolthed over at kunne være til gavn for gæsterne.

Ved en fejltagelse spurgte vi en dag en midaldrende mand, der sad i hoveddøren til den opgang, hvor han boede, om der var en café derinde, hvor vi kunne drikke te. Det var der ikke, men inden vi så os om, var han allerede på vej ind for at lave te til os i sin egen lejlighed, hvilket vi dog takkede nej til.

Vi blev gjort bekendt med, at der kun er meget lidt kriminalitet i Syrien, og det var også vores klare fornemmelse, at vi på intet tidspunkt havde anledning til at være på vagt på nogen måde, tværtimod. Man følte sig helt tryk, også som kvinde alene i gaderne sent om aftenen.

En lang tradition for sameksistens

Vi talte flere gange om, hvor anderledes situationen i Syrien er end i Danmark. 8-10% af de 17mill. indbyggere i Syrien er kristne. Men kristendommen har en lige så lang (endda længere) tradition bag sig som islam. Det betyder, at kristne og muslimer lever mere naturligt med hinanden – så naturligt, at man også kan deles om pilgrimsmål. Når man spørger syrere, om det da ikke er vanskeligt for kristne og muslimer at leve sammen, bliver spørgsmålet ganske enkelt ikke forstået. Det har man jo gjort i århundreder.

Et udtryk herfor konfronteres man allerede med, når man træder ind i den smukke *Umayyade moské*, som er hovedmoskéen i Damaskus. Moskéen blev bygget i årene 708-15 e.Kr. af Umayyade kaliffen, *Al-Walid ben Abdul Malek* der, hvor en kristen kirke, *Johannes Basilikaen* lå. Denne basilika var bygget over det formodede gravsted (sarkofag) for Johannes Døbereren. Dette gravsted blev bevaret på det oprindelige sted, dvs. midt i moskéen. Hertil valfarter både kristne og muslimer i dag.

FOTO

Den aramæiske landsby, *Maaloula*

En af de sidste dage besøgte vi den kristne bjerglandsby, *Maaloula*, ca. 50km nord for Damaskus. *Maaloula* er en af tre bjerglandsbyer, hvor der stadig tales aramæisk, dvs. det sprog Jesus talte, og som også Mattæus-evangeliet blev skrevet på. De andre to byer er *Baxaa* og *Jubaadin*. Aramæisk er et semitisk sprog, som er kendt tilbage til det 5.årh. f.Kr., hvor det overlevede som hovedsprog i den nære Orient og internationalt som diplomat- og handelsprog i omkring 1.000 år. Det er et meget dynamisk sprog, der var i stand til at absorbere fremmede elementer.

I 600-tallet e.Kr. blev aramæisk udkonkurreret af arabisk, da islam kom til. Sproget tales i dag som dagligsprog af de syrisk-kristne i *Maaloula*, også de unge. Det fik vi en prøve på i Skt.Sergiusklostrets kirke, hvor en ung kvinde bad Fadervor højt på aramæisk. Gudstjenester i kirken finder dog sted på arabisk, for at ingen skal holdes udenfor.

I *Seydneya*, en anden kristen landsby i nærheden besøgte vi et nonnekloster, der indeholdt et rum med en mirakuløs ikon af Jomfru Maria. Dette rum er et meget populært valfartsmål for både kristne og muslimer.

***Deir Mar Musa* – et kloster for interreligiøs samvær og samarbejde**

Fortsætter man længere nordpå, ca.80km fra Damaskus, kommer man til vejen op ad bjerget til klostret, *Deir Mar Musa el-Habashi* (Skt.Moses Abyssinerens kloster). Det tager ca.½ time at komme frem til klostret, der ligger 1320 meter over havets overflade. Det oprindelige kloster stammer fra midten af det 6.århundrede, mens den nuværende hovedbygning blev bygget i 1058 og tilhører det syrisk-katolske stift.

I 1991 fik klostret sin nuværende funktion med den italienske pater Paulo som leder.

Fællesskabet, der består af pateren, munke, nonner og ansatte arbejder for at bevare miljøet, dvs. modvirke ørkengørelse af området og begyndende forurening, forårsaget af for mange mennesker og for få ressourcer. Desuden arbejder klostret på at udvikle aktiviteter for interkulturel og interreligiøs dialog og harmoni i området for at bevare den kulturelle pluralisme, baseret på et fælles liv. Majoritet og minoriteter skal ikke blot kunne leve sammen, men også interagere positivt og dynamisk. Klostret arrangerer bl.a. kurser og workshops. Et bibliotek med fokus på interreligiøs dialog er også vokset støt gennem årene.

Selv om klostret primært arbejder lokalt og lægger vægt på at anvende det arabiske sprog både socialt og liturgisk, er man meget optaget af ikke at lukke sig inde i en ghetto, men bygge en kultur af fællesskab, hvor man viser gæstfrihed udadtil og inviterer gæster fra hele verden, kristne såvel som muslimer til at besøge klostret og gerne bo der i kortere eller længere tid og

deltage i det spirituelle liv, klosteret rummer. Klosterets gæstebog vidner om, at der er mange mennesker med mange forskellige nationaliteter, der har taget imod denne invitation.

Se endvidere www.deirmarmusa.org

Abu Nour Islamic Foundation

Vores sidste dag i Damaskus tilbragte vi dels sammen med *Jørgen Bæk Simonsen* i Det Danske Institut, dels i samvær med *Salah Kuftaro*, direktør for *Kuftaro Stiftelsen* og søn af stormuftien over Syrien, *Sheikh Ahmad Kuftaro*, som også er formand for *Grand Fatwa Committee*. Kuftaro Stiftelsen blev etableret den 10.nov.2002 med det formål at udveksle viden og information på det intellektuelle og åndelige område, fremme fælles værdier og kontakt med andre, arbejde for integration blandt kulturer og for fred og social sameksistens på et retfærdigt grundlag.

Stiftelsen har yderligere etableret en organisation for kulturel udveksling og samarbejde i Baltimore, Maryland i USA, der skal bygge broer mellem østlige og vestlige civilisationer gennem møder og besøg af professorer og studerende på vestlige universiteter til arabiske og islamiske lande til gensidig berigelse.

Kuftaro Stiftelsen arbejder tæt sammen med den syrisk-ortodokse kirke og med patriark Bartholomæus i Konstantinopel. Desuden har man et vist samarbejde med EU.

Stiftelsen er en del af *Abu Nour Islamic Foundation*, der ligger ved foden af Kaasyoun bjerget og rummer en moské og et stort uddannelsescenter med pt. ca.5.000 studerende, hvoraf 1.000 kommer fra lande udenfor Syrien. Hele komplekset består af ni etager og et areal på 18.000m². Det indeholder tre kollegier, to Sharia-institutter, forsknings- og oversættelsescentre, sovesale, kantine, internetsektion og et omfangsrigt bibliotek. Der tilbydes en imam-uddannelse samt undervisning i islam, islamiske videnskaber og arabisk sprog på alle niveauer. Årligt har Abu Nour Foundation gennemsnitligt kontakt til ca.12.000 studerende.

Muftiens ugentlige taler med op mod 10.000

Abu Nour Foundation er desuden engageret i desuden for socialt arbejde blandt forældreløse børn. I det hele taget syder stedet af aktivitet, og man fornemmede, at den dynamiske og utrolig venlige ånd fra far og søn prægede stedet.

Det var et spændende møde, vi havde med *Salah Kuftaro* på hans kontor i *Abu Nur Islamic Foundation*. Kuftaro afsætter normalt kun ½time til udenlandske delegationer, men tilbragte 2 timer med os, hvor vi også fik mulighed for at fortælle om centrets arbejde. Derpå inviterede han os til middag samme aften på *Umayyad Restaurant*. Mens vi lyttede til arabisk musik og tog for os af den overdådige buffet, talte vi videre om det vigtige dialogarbejde, vi har foran os. Kuftaro citerede sin far for undertiden at sige, at han ofte har mere at snakke med vestlige kristne om end med østlige muslimer. Her tænkte han selvfølgelig på de mere dialogvenlige kristne på den ene

side og på de meget eksklusivistiske muslimer på den anden. Vi sagde til ham, at det modsatte også kunne være tilfældet. Det slog os i hvert fald, hvor tæt vores tankegang og mange af vore erfaringer var på hinanden. For yderligere information se de to hjemmesider, www.abunour.net og www.kuftaro.org

Turen har efterladt os med det indtryk, at vi kan lære meget af den syriske situation, af kristne og muslimske syreres åbenhed og understregning af fællesskabet, der går på tværs af religion. Vi kan lære at praktisere dette tværreligiøse fællesskab som en naturlig ting i stedet for blot at snakke om det eller problematisere det.